

GERMİYAN SARAYINDAN BURSA SARAYINA BİR GELİN GİDER: DEVLET HATUN*

*Hasan Basri ÖCALAN***

ÖZET

Osmanlı hanedanı arasında birçok padişahın yabancı kadınlarla evlendiği bilinmektedir. Bir Türk olan Germiyan Beyi'nin kızı Devlet Hatun ile evlenen Yıldırım Bâyezid gibi olanlar da azımsanmayacak sayıdadır.

Osmanlı Devleti yerleştiği Anadolu'da güvenliği tam anlamıyla sağladıktan sonra buradaki beylikler, Osmanlılar ile ittifak arayışlarına girdiler. Bunlardan biri de Karamanoğulları'ndan çekinen Germiyanogulları'dır. Germiyan Beyi Süleyman Şah, kızını I. Murad'ın oğluyla evlendirmek suretiyle onun desteğini alacağını düşünmüştür.

Sultan Murad Hudâvendigâr, Süleyman Şah ile Mevlâna soyundan gelen Mutahhara Hatun'un kızı Devlet Hatun'u, oğlu Bâyezid'e alarak bu beylikle dostane ilişkilere girmiştir. Düğün öncesi gelen giden elçiler ve gönderilen hediyeler, yapılan düğün, gelin çeyizi olarak Kütahya, Tavşanlı, Emet ve Simav yörelerinin gelin çeyizi olarak verilmesi hakkında kaynaklarda zengin bilgiler mevcuttur. Ancak bazı tarihçilere göre Çelebi Mehmed'in, Germiyan Beyi Süleyman Şah'ın kızı Devlet Hatun'un oğlu olmadığı, onun annesinin azatlı bir cariye olduğudur. Bu durum araştırılmaya ve açıklığa kavuşturulmaya muhtaçtır. Murad Hudâvendigâr düğüne davet ettiği devlet yöneticileriyle bazı diplomatik antlaşmalar imzalamıştır. Böylece düğün bir nevi devletlerarası zirve toplantısına dönüşmüştür.

* Bu makale 8-10 Mayıs 2013 tarihlerinde Kütahya'da düzenlenen “Uluslararası Batı Anadolu Beylikleri Tarih, Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu-III (Germiyanogulları Beyliği)” sempozyumuna sunulan sözlü bildirinin yeniden düzenlenmiş halidir.

** Doç.Dr., Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi. habasri@uludag.edu.tr

Devlet Hatun vefat ettiğinde Bursa'da Meydancık Mahallesiindeki özgün mimariyle yapılan türbesine defnedilmiş ve oğlu Çelebi Mehmed, bu türbe için birtakım vakıflarda bulunmuştur.

Bu yazıda; Devlet Hatun'la başlayan Osmanlı-Germiyanogulları arasındaki ilişkiler, Devlet Hatun'un hayatı, çocukları ve Bursa'daki türbesi hakkındaki bilgiler kroniklerden, arşiv belgelerinden derlenerek sunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Devlet Hatun, Yıldırım Bâyezid, Saray, Gelin.

ABSTRACT

A Bride Goes From Germiyan Palace to Bursa Palace: Devlet Khatun

It is known that many sultans of Ottoman dynasty got married with foreign women. The ones like Yıldırım Bâyezid who were married to Devlet Khatun, the daughter of the Germiyan Ruler who was also a Turk himself, were substantial number.

After providing the security in full sense in Anatolia, where it settled, the Ottoman Empire started to seek alliance with other Principalities here. One of them is Germiyans who are bewared of Karamans. Germiyan Ruler Süleyman Shah thought to get Murad I's support by marrying his daughter to Murad I's son Yıldırım Bâyezid.

Sultan Murad Hudavendigâr, by marrying his son Bâyezid to Devlet Khatun who is the daughter of Süleyman Shah and Maulana descendant Mutahhara Khatun, entered into friendly relationships with this Principality. There is a wealth of information available about the outgoing and coming messengers before the wedding, the wedding gifts sent, the bride's dowry and Kütahya, Tavşanlı, Emet and Simav regions, given as bride's dowry. However, according to some historians Çelebi Mehmed is not the son of Devlet Khatun, daughter of Germiyan Ruler Süleyman Shah, but son of a freed concubine. This case needs to be investigated and clarified. Murad Hudavendigâr signed some diplomatic treaties with statesmen whom he invited to the wedding. In this way, the wedding turned into an interstate summit.

When Devlet Khatun died she was buried in the tomb, built with its original architecture in Meydancık District in Bursa, and her son Çelebi Mehmed made some donations for this tomb.

In this paper, by compiling from chronicles about her tomb and archive documents, the information about the Ottoman-Germiyans relations, began with Devlet Khatun, her life, her children and her tomb in Bursa will be presented.

Key Words: Devlet Khatun, Yıldırım Bâyezid, Palace, Bride.

Osmanlı Beyliği'nin günden güne güçlenmesini gören Anadolu'daki diğer beylikler, bu devleti yöneten hanedanla ilişkilerini çeşitli yollarla kurmaya başlamışlardır. Kütahya ve civarında hüküm süren Germiyan Beyliği de Osmanlı Beyliği ile dostane ilişkiler kurmak istemiş, Germiyan Beyi Süleyman Şah (1361-1387) oğlu Yakup Bey'e bazı tavsiyelerde bulunarak kızını Murad Hudâvendigâr'ın oğlu Şehzâde Bâyezid'e vermeyi ve çeyiz olarak da beyliğine bağlı bazı yerleri vermeyi teklif etmiştir. Bu teklifini Sultan Murad'a iletmek üzere de İshak Fakih'i bir heyetle beraber Osmanlı payitahtına göndermiştir.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin torunu Ulu Arif Çelebi'nin 1312'den önce Denizli ve Kütahya'yı ziyaret ettiği zaman Germiyan Beyi I. Yakup ile görüştüğü ve üzerinde manevî nüfuz kurduğu bilinmektedir¹. Batı Anadolu'daki beylikler arasında Mevleviliğin yayılmasını sağlamak amacıyla bu bölgeye çeşitli yolculuklar yapan Ulu Arif Çelebi, kimi araştırmacılar tarafından Mevleviliğin asıl kurucusu olarak kabul edilmektedir². Ulu Arif Çelebi yapmış olduğu seyahatlerde Germiyan Beyi Alişir oğlu Yakup Bey ile görüşmüş, daha sonra Yakup Bey kızıyla birlikte kendisine mürid olmuştur³. Bu dostane ilişkiler daha sonra Yakup Bey'in torunu Germiyan Beyi Süleyman Şah ile Sultan Veled'in kızı Mutahhara Hatun'un evliliğiyle desteklenmiştir⁴. Birçok kaynakta Süleyman Şah ile evlenen Mutahhara Âbide Hatun'un Sultan Veled'in kızı olduğu yazılmakla beraber, Sultan Veled H. 712 (M. 1312) tarihinde vefat ettiğine göre onun

¹ Mustafa Çetin Varlık, "Germiyanogulları", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1996, c. XIV, s. 33.

² Ekrem Işın, "Mevleviliğin Üç Dönemi (Genel Bir Değerlendirme)", *Bursa'da Diünden Bugüne Tasavvuf Kültürü*, II, haz. Nahit Kayabaşı, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Bursa 2003, s. 154.

³ Ahmed Eflâkî, *Âriflerin Menkabeleri*, çev. Tahsin Yazıcı, Millî Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul 1989, c. II, s. 343; Varlık, Mustafa Çetin, *Germiyan-oğulları Tarihi (1300-1429)*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara 1974, s. 40-41.

⁴ Mutahhara Hatun, Sultan Veled'in ilk karısı ve kuyumcu Selahaddin Zerkub'un kızı Fatma Hanım'dan doğmuştur. Mevlânâ bu kıza ayrıca Âbide ismini de vermiştir. Eflâkî, *a.g.e.*, c. II, s. 386; Abdülbâki Gölpinarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevilik*, İnkılâp ve Aka Yayınları, İstanbul 1983, s. 102. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988, s. 45. Varlık, *Germiyan-oğulları Tarihi (1300-1429)*, s. 63. Bu bilgilere göre Mevlana daha sağ iken yani (1273) yılından önce Mutahhara Hatun dünyaya gelmiştir. Adı Mutahhara Âbide Hatun olan bu kadın soyundan gelenler, "İnas Çelebileri" olarak bilinir ve Mevleviliğin Konya dışında örgütlenmesinde önemli rol oynamışlardır. Nitekim âsitanе olarak kabul edilen Karahisar, Kütahya Mevlevihaneleri bu soydan gelenler tarafından kurulmuştur. Ekrem Işın, "İstanbul'da Mevlevî Şeyh Aileleri ve Mevlevîliğin Bir İmparatorluk Tarikatı Olarak Örgütlenmesi", *Birinci Uluslararası Mevlânâ, Mesnevî ve Mevlevîhaneler Sempozyumu Bildirileri (19-21 Aralık 2001)*, haz. Emrehan Küey, Manisa 2001, s. 35.

kızı olan Mutahhara Hatun'un H. 790 (M. 1388) yılında vefat eden Süleyman Şah ile zaman dilimi itibarıyla evlenmesinin mümkün olmadığını yazan araştırmacılar da bulunmaktadır⁵. Söz konusu Mutahhara Hatun'un Mevlana soyundan gelen birisinin kızı olması muhtemeldir. Bu tartışmaları bir tarafa bırakarak, Şehzâde Bâyezid ile evlenecek olan Devlet Hatun'un Germiyan Beyi Süleyman Şah ile Mutahhara Hatun'un evliliklerinden dünyaya geldiğini kabul ederek, onların dillere destan olarak geçen düğünleri etrafındaki bilgilere bakalım.

Osmanlı kroniklerinde adı geçmeyen, ancak gerek mezar taşında gerekse daha sonraki araştırmalarda Devletşah, Devlet Hatun⁶, Sultan Hatun⁷ gibi isimlerle anılan Germiyan Beyi Süleyman Şah'ın kızının gerçek adı bilinmemektedir. Zira Osmanlı padişahlarının eşleri ve diğer bir hükümdarlar evlendirilen kızlarının çoğu zaman hükümdar lakaplarıyla anıldıkları ve gerçek isimlerinin unutulduğu belirtilmektedir⁸. İşte Devlet Hatun'un ismi de bu şekilde tarihlerde yer almaktadır.

Yukarıda işaret edildiği gibi Osmanlı Beyliği'nin günden güne büyümesi üzerine çeşitli endişelere kapılan beylikler onlarla ittifak yollarını aramaya başlamışlardır. Germiyan Beyliği de gerek Karamanoğulları Beyliği'nden, gerekse Osmanlı'dan gelecek tehlikeleri ber-taraf etmek amacıyla Osmanlılarla bir ittifak arayışına girmiş ve bunu da akrabalık yoluyla oluşturmaya çalışmıştır. Osmanlı kroniklerinde detaylı olarak anlatılan bu konuyu Aşıkpaşazâde eserinde anlatmış, daha sonra gelen tarihçiler de onun anlatımlarını kimi zaman aynen, kimi zaman da ilaveler yaparak aktarmışlardır. Buna göre; Germiyanlı Süleyman Şah ihtiyarladığının farkına varınca oğlu Yakup Bey'i çağırıp ona: "Oğul! Bu ülkenin sizin elinizde kalmasını istersen Osmanlı'yla birlik ol" dedi. Sonra da kızının birini Sultan Murad'ın oğlu Bâyezid'e verilmesini teklif olarak Osmanlı sultanına götürmesini söyledi. Yakup Bey hemen o dönemin meşhur âlimlerinden İshak Fakih'i⁹ Osmanlı sultanına elçi olarak gönderdi.

⁵ Hasan Özönder, "Kütahya Mevlevihanesi", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Yıl 2, Sayı 2, Mayıs 1996, s. 70. Gölpınarlı, Mevleviler arasında böyle bir rivayet olduğunu ve bunun tevatüre yakın olduğunu belirtir (s. 44), ayrıca Sefine-i Mevleviye yazarı Sakıb Dede ve diğer kaynakların bu konudaki görüşlerini aktarır. Gölpınarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevilik*, s. 122.

⁶ Bursa'da bulunan türbesindeki taşında Devlet Hatun ismi yazılmıştır.

⁷ Âşık Paşazâde, Sultan Hatun ismini kullanmıştır. Âşık Paşazâde, *Tevârîh-i Âl-i Osman*, Âli neşri, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1332, s. 56; Gölpınarlı, *a.g.e.*, s. 122.

⁸ M. Çağatay Uluçay, *Padişahların Kadınları ve Kızları*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2011, s. 23.

⁹ İshak Fakih: Germiyanlı döneminde ileri gelen devlet adamlarından biridir. Vakfiyesinde ve mescid kitabesinde babasının adı Hacı Halil olarak zikredilmektedir. Kütahya'da adına bir cami ve medrese bulunmaktadır. Düğün heyetiyle birlikte Bursa'ya

İshak Fakih doğruca o zaman Edirne’de bulunan Murad Han'a geldi. Beraberinde iyi cins atlardan da hediyeler getirmişti. Ayrıca Denizli'nin meşhur bezlerinden de hediyeler getirdi. Sultan Murad tarafından kabul edilen elçi: "Kızımızı oğlunuz Bâyezid'e alınız. Yanında çeyiz olarak, birkaç parça şehir de verelim" diye teklifte bulundu.”¹⁰. Germiyan Beyi kızına düğün çeyizi olarak da Kütahya şehrini, Simav vilayetini, Eğrigöz (Emet) kalesini ve Tavşanlı kalesini vereceğini de Sultan Murad’a söz vermiştir¹¹. Kaynaklara göre, elçi olarak gönderilen İshak Fakih beraberindekiler ile birlikte Murad Hudâvendigâr'ın huzuruna varmış ve Germiyan Beyi Süleyman Şah'ın teklifini iletmişler, Sultan Murad da Anadolu'daki durumunu güçlendirmek için bu teklifi kabul etmiş ve Edirne’de söz kesilmiştir. Bu bilgilere ilave olarak İshak Fakih elçi olarak geldiğinde beraberinde meşhur Germiyan atlası, Denizli bezleri, altın ve gümüş gibi değerli eşyaları da getirdiği rivayet edilmiştir¹².

Bazı araştırmacılar göre, düğünün safhaları şu şekildedir: Süleyman Şah, yaşlılığında oğlu Yakup Bey’e kızını I. Murad’ın oğlu Bâyezid’e vermeyi düşündüğünü söylemiş ve vasiyette bulunmuştur. I. Murad da Bursa Kadısı Koca Mahmud Efendi ve eşini, Emir-i âlem Aksungur Ağa ve eşini,

geldiğinde Bursa’da zamanın büyükleri ile görüştü. Koca Kâdı nâmiyla bilinen, Bursa kadısı Mahmûd Efendi’nin sohbetlerinden çok istifâde etti. H. 814 (M.1411) tarihinde II. Yakup tarafından hazırlanan Kütahya’da Yakub Çelebi Medresesi vakfiyesinde müteveli olarak tayin edilmiştir. Halil Edhem, “Âl-i Germiyân Kitâbeleri”, *TOEM*, 1/2, s. 118-119, 123. İshak Fakih adına H. 823 (M.1420) tarihli çeşme kitabesinde de babasının adı Halil olarak yazılmıştır. Halil Edhem, “Âl-i Germiyân Kitâbeleri”, *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası (TOEM)*, Sayı 1, cüz 2, (1 Haziran 1326), s. 123. Uzun Çarşıoğlu, İsmail Hakkı, *Bizans ve Selçukiyelerle Germiyan ve Osman Oğulları zamanında Kütahya Şehri*, İstanbul Devlet Matbaası, İstanbul 1932, s. 109-110. İshak Fakih H. 832 (M.1428) yılında Edirne’ye giderek II. Murad ile görüşmüş ve vefatından sonra memleketi kendisine bıraktığını bildirmiştir. Kütahya’ya döndükten bir sene sonra (yani 1429) senesinde vefat etmiş olmalıdır. Varlık, *Germiyan-oğulları Tarihi (1300-1429)*, s. 78.

¹⁰ Âşık Paşazâde, *a.g.e.*, s. 57; Mehmed Neşrî, *Kitâb-ı Cihan-Nümâ*, yayıncı: Faik Reşit Unat-Mehmed A. Köymen, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1995, c. I, s. 205-206, Hoca Sadeddin, *Tacü’t-Tevârîh*, Tab’hane-i Âmiri, 1279, c. I, s. 94-97; Halil Edhem, “Âl-i Germiyân Kitâbeleri”, s. 121; Mustafa Lütfî, “Bursa’da Yıldırım Bâyezid’in Düğünü”, *Yeni Mecmua Bursa Özel Sayısı*, Sayı 75-9, 1 Mayıs 1339, haz. Uygur Umut, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Bursa 2013, s. 60-62; Kâmil Su, *Yıldırım Bayezit*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999, s. 5-9.

¹¹ Hoca Sadeddin, *a.g.e.*, c. I, s. 95. Kütahya’nın Germiyan Beyliği’nin merkezi olmasından dolayı Osmanlılara verilmesinin mümkün olmadığını belirten Mükrimin Halil Yinanç, Osmanlı vak’anüvistlerinin bu konuda mübalağa yaptıklarını yazmaktadır. “Bâyezid I”, *İslâm Ansiklopedisi (İA)*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, c. II, s. 369. Oysa Süleyman Şah bu yerleri Osmanlılara bıraktıktan sonra, Kula’ya çekilmiş ve Kütahya bir sancak olarak Bâyezid’e verilmiştir. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, “Germiyân-Oğulları”, *İslâm Ansiklopedisi*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, c. IV, s. 768.

¹² Hoca Sadeddin, *a.g.e.*, c. I, s. 95; Varlık, “Germiyan oğulları”, *DİA*, c. XIV, s. 34.

Çavuşbaşı Demirhan'ı ve Bâyezid'in dadısını kızı istemek üzere göndermiştir. Bu isteğe bir mektupla cevap veren Süleyman Şah da Cemâleddin İshak Fakih'ı bir heyet ve hediyelerle I. Murad'a göndermiş ve bu şekilde söz kesilmiştir¹³.

Edirne'de söz kesildikten sonra Murad Hudâvendigâr payitaht Bursa'ya gelmiş ve düğün hazırlıklarına başlanmıştır. İlk iş olarak Karamanoğlu, Hamidoğlu, Menteseoğlu, Tekeoğlu, Saruhanoğlu, Aydınoğlu, Kastamonu beylerine, Mısır sultanına bu mutlu işe katılmaları için “okuyucular” gönderilmiştir. Düğüne Gazi Evrenos Bey ve hatta Rumili'nden bazı haraçgüzâr hıristiyan knezleri (prensleri) de davet edilmiştir¹⁴.

Yukarıda da işaret edildiği gibi bir ay sürdüğü söylenen düğün Osmanlı tarihlerinde etraflıca anlatılmıştır. Ancak Hoca Sadeddin bunlar arasından en detaylı şeklini aktarmıştır. İşte onun kaleminden düğün şenliği:

“H. 783 (M. 1381) yılında dünyanın canlandığı, bütün bitkilerin parıldadığı bahar eyyamında, cihanın dört köşesine hâkim sultanın yüce tali'i şeref burcundan doğduğu günlerde yeşil çimenlerinde, ince narin kadınlar gibi bitkiler, bahçelerin temiz kızları gibi çiçekler yapraklarını açtıkları o demde, cenneti andıran Bursa'da, bir ferah yerde, eğlenti meclisinin, safe toplantısının kuruluşuna başlandı. Bu neş'eli mecliste döşekler serildi, çeşitli yiyeceklerle dolu siniler, sofralar kuruldu. Devlet erkânı, padişahın yakınları, rütbe ve görevlerine göre kendilerine ayrılan yerlere oturdular. Çevredeki hükümdarlardan, krallardan çeşitli armağanlarla gelen elçiler her zamanki gibi ağırlandılar. Mısır ve Suriye hükümdarının elçisi, bu sultanın sevgilerini bildiren mektupla gelip, boylu postu kula ve yürük atlar getirmişti. Bunlar, padişahın cihad yolunda kullanılmak üzere yetiştirilmiş olan cins atları arasına alındı. Ayrıca Arap işi nefis eşyalar ve sultana yakışan hediyeler sunulduğu zaman, onun deryaları dolduran hatırına hoş gelmiş, göndereni övmek ve aralarında öteden beri süre gelen dostluğu pekiştirmek için anılan elçi, pek çok iltifatlara, ikramlara mazhar olmuş, böylece öteki elçilerden daha üstün tutulmuştu. Ondan sonra Hamid, Aydın, Saruhan, Mentese, Kastamonu ve Karaman beylerinin elçileri hediyelerini sundular ve karşılığında armağanlarla sevindirildiler. Bunların arkasından vezirler, saltanat makamının beyleri, devletin ileri gelenleri rütbeleri ve görevleri sırasınca, imkânları, kudretleri ölçüsünde ayrı ayrı peşkeşlerini çektiler.

¹³ Varlık, *Germiyan-oğulları Tarihi (1300-1429)*, s. 57.

¹⁴ Halil İnalçık, *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları (1302-1481)*, İSAM, İstanbul 2010, s. 95.

Bunlar arasında Rumeli beylerinin önde geleni, baş tacı olan Evrenos Bey¹⁵, Yusuf yaradılışı yüz köle oğlan sunmuştu. Bu delikanlıların her biri, boylarının uygunluğu, vücutlarının tazeliği ile servileri kıskandırmakta, yeni açılmış gülleri çileden çıkarmakta idiler. On kişinin ellerinde halis altınla doldurulmuş gümüş tabaklar, onunun ellerinde de gümüş akçalarla dopdolu yine gümüşten yapılmış sahanlar vardı. Seksen delikanlı ise ellerinde ham gümüşten işlenmiş kadehler, ayağlar, şamdanlar, maşrabalar, ibrikler, su kapları getiriyorlardı. Böylece parıldayan bu neşeli toplantıyı gören ve gerçekleri söyleyen bir kimsenin gözünde *بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقٍ وَكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وُلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ* “Çevrelerinde, ebedî yaşamağa erdirilmiş gençler dolaşırlar. Akıp giden şarap kaynağından doldurulmuş testiler, ibrikler ve kadehlerle.”¹⁶ sevinç veren âyeti canlanırdı. Bunların arkasından yüz adet işvebaz cariyeye sunulmuştu. Bunların her biri de perhiz edenlerin gönüllerini çecek kadar güzel, seçmede titizlenenlerin yüreklerini oynatacak kadar dilberdi. Sultanları ve padişahları kıskandıran bu yüz köle delikanlı sunulduğu zaman, bilen bilmeyen herkes, bu yiğit beyin padişahlara lâyük peşkeşine aferin demiş, pek çok övgüler dizmişlerdir. Sultanın hizmetinde çalışan bir görevlinin gücü bu ölçüde olunca, onun kudretli hükümdarının imkânları ile gücünün ne derecede olacağı ve ne kadar yüksek bir mertebede bulunduğu, olayı görenlerin gözlerinde belirmiş oldu. Böylece bu neşeli cemiyet, sohbetler, tatlı tatlı görüşmeler içinde gönlün istediği gibi sürdü gitti. Eğlenceler, neşeler ve gösterilerle sona erdi. Düğüne gelen elçilere gerekli ilgi ve iltifat gösterildikten sonra, yurtlarına dönmeleri için bekledikleri izin verildi. Gazi Evrenos Bey'in peşkeşi olduğu gibi Mısır Sultanına gönderildi. Öteki hükümdarlara da kendilerine lâyük hediyeler, güzel armağanlar yollandı. Mısır Sultanının yollamış olduğu cins atlar ile savaş aletleri ise Evrenos Gazi'ye armağan edildi. Sultan sunulan öteki hediyeleri de cihad yoldaşlarına, umera-yı ecnada, geride kalanları ise halka, özellikle suleha ve ulemaya dağıttırdı. Böylece Hazine-i Âmiresine bu gelenlerden bir parça bile koydurtmadı”¹⁷.

¹⁵ Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde özellikle Balkanlar'daki fetih hareketlerin önemli hizmetleri olan Evrenos Bey; Orhan Bey, Murad Hudâvendigâr, Yıldırım Bâyezid ve Fetret devrinde önemli hizmetlerde bulunmuştur. 820/1417 senesinde Yenice-i Vardar'da vefat etmiş ve burada yaptırmış olduğu türbesine defnedilmiştir. Fehameddin Başar, “Evrenosoğulları”, *DİA*, c. XI, İstanbul 1995, s. 540; W. Heath Lowry, *Osmanlı Döneminde Balkanların Şekillenmesi 1350-1550*, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008, s. 56-64.

¹⁶ *Kur'ân-ı Kerim*, Vakıa Süresi, 17-18.

¹⁷ Hoca Sadeddin, *a.g.e.*, c. I, s. 97; Müneccimbaşı Ahmed b. Lütfullah, *Camiü'd-Düvel Osmanlı Tarihi (1299-1481)*, haz. Ahmet Ağırakça, İnsan Yayınları, İstanbul 1995, s. 114.

Davetlilerin düğüne gelirken birçok hediyelerle geldiği kaynaklarda yer alırken, bunlar arasında Gazi Evrenos Bey'in hediyelerinin çokluğuna özellikle dikkat çekilmektedir.

Bursa'da yapılan düğün hazırlıklarından sonra gelini almak üzere gelin alayı Bursa'dan hareket etmiştir. Hem Bursa hem de Kütahya'da yapılan düğünler hakkında ayrıntılı bilgiler yer almaktadır.

Hoca Sadeddin anlatıyor:

“Bu cömert velime (düğün yemeği, daveti) ve büyük cemiyet yerine getirildikten sonra; başta Kadızâde-i Rumî'nin dedesi olan Bursa kadısı Koca Efendi¹⁸ ve saygı değer eşi, Emir-i âlem olan Aksungur Ağa ve eşi, Çavuşbaşı oğlu Timur Han Çavuş, padişahın haremının bazı yakınları, özellikle şanı yüce şehzâdenin dâyesi (dadısı), ayrıca has hademelerden binden ziyade adam gelini getirmek üzere Kütahya'ya yollandı. Sultanın temsilcileri Kütahya'ya yaklaşınca, Germiyan Beyi, ülkesinin ileri gelenlerini karşılamak üzere göndererek ağırlamada, ikram ve iltifatta titizlik göstermiş, gereken saygıyı eksiksiz yerine getirmekle karşılama törenini yapmıştır. Misafirlerin her birini şanına göre konaklama yerine indirmiş, herkesin değerine uygun yerler göstermiştir. Bu suretle ziyafetler çekilmiş, ev sahipliği görevinin gerekleri yerli yerince yapılmış, ondan sonra da düğün ve nikâh törenine geçilerek neşeli toplantı başlamıştı. Padişahın temsilcileri, en önde gelenden, en sonuna kadar, ağır elbiselerle, bol armağanlarla memnun edilmiş, her birinin gönülleri alınarak tören gerekleri de tamamlanmıştı. Nikâh, şer'-i şerif gereğince kıyıldıktan sonra, Germiyan Beyi nişanlı, utangaç ve eyaletinin sevgili temiz kızını Bursa Efendisinin (kadısının) huzurunda gelen hanımefendilere teslim etti. Çeyiz olarak kızına verdiği kalelerin devir tarihini de belirlledi. Germiyan Beyi kendi sarayında

¹⁸ Asıl adı Mahmud olup Sultanönü'nde dünyaya gelmiştir. Asrının ulemasından ilim tahsil ettikten sonra Murad Hudâvendigâr tarafından Çandarlı Halil Paşa'nın yerine Bursa kadısı tayin edilmiştir. Bir müddet sonra Kadiasker olmuştur. Âlim, fazıl, müttaki, mütedeyyin, vera sahibi bir kimse idi. Uzun müddet, yaklaşık 40 yıl kadılık yaptığı bunun 24 senesinin kadiaskerlik görevi olduğu rivayet edilmektedir. Yaşı ilerlemiş olduğundan “Koca Efendi” diye şöhret bulmuştur. 774/1372 senesinde Bursa'da vefat etmiş ve Pınarbaşı Mezarlığı'nda Kubbeli Türbe diye bilinen türbeye defnedilmiştir. Bursa Kavaklı mahallesinde adına bir mescidi ve vakıfları olduğu kayıtlarda geçmektedir. Meşhur matematik alimi Kadızâde Rumî'nin dedesidir. Mecdî Mehmed Efendi, *Şakaik-i Nu'maniyye ve Zeyilleri Hadaiku's-Şakaik*, haz. Abdülkadir Özcan, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989, c. I, s. 37; Baldırzâde Mehmed Selisî, *Ravza-i Evliya*, haz. Mefail Hızlı-Murat Yurtsever, Arasta Yayınları, Bursa 2000, s. 215-216; İsmail Belig, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân*, Hüdavendigâr Matbaası, 1302, s. 275; Kâmil Kepecioğlu, *Bursa Kütüğü*, haz. Hüseyin Algül ve diğerleri, Bursa Kültür A.Ş., Bursa 2009, c. III, s. 97. *Şakaik'e* te “Kadızâde Rumî'nin babasıdır.” diye yazılmış iken, *Ravza-i Evliyâ* ve diğer yerlerde dedesi olduğu yazılmaktadır.

Çaşnigirbaşısı olan Paşacık Ağayı¹⁹ düğün kafilesiyle beraber yolladı, onun hatununu da geline yenge olarak yoldaş eyledi. Aksungur Ağa ise teslim alınacak kalelerin korunma tedbirlerini aldıktan sonra, hep birden Padişahın başşehrine doğru yola çıktılar²⁰.

Kafile Bursa'ya yaklaştığı zaman devletin ileri gelenleri, padişahın yakınları sevinçler, mutluluklar içinde onları karşılayıp, gelini Kasr-ı Kayseriye (sultanın sarayındaki harem dairesine) indirdiler. Akşam olup da Rum ülkesinin gelini; gün kızıl ışıklarla donanmış eteklerini süpürerek gecenin istirahat hanesine çekildiğinde, temiz hurilerin nurdan yapılmış penceresinden, bu neş'eler saçan düğünün seyrine, kendisini özünden sırdaş etmek üzere cihanın gecesi gezmeye çıkmış, abanos gibi kara perde üzerinde binlerce gelin mumlarını uyandırmış, felek kubbesini nur kandilleri, neş'e meş'aleleri ile donatmıştı ki, devletli gelin de Yıldırım Han'ın güvenle dolu kucağında cilve satmaya başlamıştır. İşin sonunda o utangaç, nazlı gerdeğe girerek, başlara tâc olan şehzâde ile evlenmiş, su ile şekerin kaynaştığı gibi anlaşmış ve Şehzâde doğmakta olan güneş gibi, en yükseklerde Feridun'un takı misali parıldarken, dolunayı andıran o güzele bağlanmış, birleşmiş ve onda kaynaşmıştı²¹.

Aşık Paşazâde *Tevârih-i Âl-i Osman* nam eserinde düğünün bir ay sürdüğünü belirtmiş ve manzum olarak düğün ile ilgili şunları yazmıştır:

*Bu düğün kim Murâd Hân itdi kardaş
Yayıldı sofralar döküldü çok aş*

*Bir ay tamâm yenildi ni'metler
Fakîr ü ganî ve hem yidi evbâş*

*Alemlü hil'atini halk giydiler çok
Donandı hep yalınca kînd ü kallâş*

¹⁹ Germiyan Beyi Süleyman Şah'ın çaşnigirbaşısı olan Paşacık Ağa, Süleyman Şah'ın izniyle Yıldırım Bâyezid tarafından Bursa'da alıkonulmuş ve onunla beraber Osmanlı sarayında "çaşnigirbaşılık" vazifesi ihdas edilmiştir. Aşık Paşazâde, *a.g.e.*, s. 59. Kepecioğlu, *a.g.e.*, c. III, s. 97. Paşacık Ağa'dan sonra oğlu Elvan Bey bu görevi yürütmüş, Sultan II. Murad, İsfendiyar oğlunun kızını almak için Elvan Bey'i bir heyetle birlikte Kastamonu'ya göndermiş ve onlar da gelini alıp Bursa'ya getirmişlerdir. Elvan Bey vefat ettiğiinde Geyve'de yaptırmış olduğu imaretin yanındaki türbesine defnedilmiştir. Kepecioğlu, *a.g.e.*, c. II, s. 10-11.

²⁰ Aşık Paşazâde ve Neşri'nin anlatımları, "...bu düğünün hicretin yediyüz seksen üç senesinde olduğu" cümlesiyle son bulur. Bundan sonraki anlatımlar Hoca Sadeddin'in eserinde yer almaktadır. Hoca Sadeddin, *a.g.e.*, c. I, 96-97.

²¹ Hoca Sadeddin, *a.g.e.*, c. I, s. 97.

*Atâlar eyledi altun u akçe
Hocalar gibi oldu cimri kulmâş*

*Rızâ buldı kamu bu halk-ı âlem
Melûl gitmedi halk olmadı savaş*

*Düğün kim eyledi o Gâzi Hünkâr
Yük idi Âşıkî bil sükkeri baş*

*Du'â itdüüm o demden bu güne dek
Ölünce iderem du'âyı yoldaş²²*

Devlet Hatun'un çeyizi olarak verilen yerler Kütahya, Simav, Eğrigöz (Emet) ve Tavşanlı Osmanlı'ya bırakılmış, devlet merkezi Kütahya'nın Osmanlılara verilmesinden sonra, Bâyezid buraya vali olmuş, Süleyman Şah da (vefatı: H. 798/M. 1387) Kula'ya çekilip, ömrünün geri kalan kısmını burada geçirmiştir²³.

Osmanlı'nın erken dönemine ait bir düğün merasimi, sonraki devirlerde yazılan kroniklerde bu şekilde tafsilatlı olarak anlatılmakta, hatta düğünde görev verilen şahıslar bile bir bir sayılmaktadır. Bu kurulan akrabalık ilişkisinin öneminden kaynaklanmaktadır. Ayrıca gelinin bir Türk beyinin kızı olması da işin önemini ortaya koymaktadır. Devlet Hatun Türk kızı olduğundan dolayı, düğünü de Türk âdetlerine göre yapılmıştır²⁴.

Düğüne davet edilenlerle bir takım diplomatik anlaşmalar yapılmıştır. Germiyan Beyi Süleyman Şah'ın kızına çeyiz olarak verdiği Kütahya, Simav, Eğrigöz (Emet), Tavşanlı ve zengin Gediz Şaphanesinin idaresi damat/şehzâde Bâyezid'e verildi ve Şehzâde Bâyezid düğünden sonra burada sancak beyi oldu²⁵. I. Murad bu düğün esnasında kızı Nefise (Melek) Hatun ile Karamanoğlu Alâeddin Ali Bey'in nişanlarını yapmıştır. Murad Hudâvendigâr'ın düğünü Anadolu beylerine üstünlüğünü ispatlama diplomasisi olarak kullandığı ifade edilmektedir. Hatta Mısır elçisine diğer elçilerden daha büyük önem vererek, onu diğer elçilerin önüne geçirmiş, böylece Anadolu beylikleri üzerinde nüfuz sahibi olmayı arzulayan Memluk sultanının bu arzusunu kendi lehine çevirmeye çalışmıştır. Sultan Murad ayrıca Lazar'a karşı sefere çıkmadan önce Anadolu beyliklerinden emin

²² Aşık Paşazâde, *a.g.e.*, s. 58.

²³ Varlık, *Germiyan-oğulları Tarihi (1300-1429)*, s. 61, 65.

²⁴ Su, *a.g.e.*, s. 7.

²⁵ İnalçık, *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları*, s. 111.

olmak istemiş ve kimini akrabalık yoluyla, kiminin de arazilerini satın alarak (Hamidoğulları'ndan Göller bölgesini) seferde iken gelecek tehlikeleri bertaraf etmiştir²⁶.

Germiyan Beyi Süleyman Şah ile evlenen Mutahhara Hatun'un Sultan Veled'in kızı olup/olmadığı tartışmalarına, kızı Devlet Hatun'un, Çelebi Mehmed'in annesi olup olmadığı da katılınca işler iyice karışmaktadır. Zira Halil İnalçık, Uzunçarşılı'yı kaynak göstererek, Çelebi Mehmed'in Devlet Hatun adlı bir cariyeden doğduğunu belirtmiştir²⁷. Uzunçarşılı *İslâm Ansiklopedisi*'nin "Germiyân-oğulları" maddesini yazarken, "Ankara muharebesinden sonra, Osmanlı şehzâdeleri arasındaki saltanat mücâdelesinde Yakub Bey kız kardeşinin (Devlet Hatun) oğlu Çelebi Mehmed'in tarafını tutmuştur." ve "Yakub Bey H. 831 (M. 1428)'de Edirne'ye giderek, hemşiresinin torunu olan Sultan II. Murad ile görüşmüştür." diyerek Çelebi Mehmed'in, Germiyan Beyi Süleyman Şah'ın kızı Devlet Hatun'un oğlu olduğunu yazmış, ayrıca aynı makalede Germiyânoğullarının şeceresi çizilmiş ve burada da Çelebi Mehmed Devlet Hatun'un oğlu olarak kaydedilmiştir²⁸. Muhtemelen daha sonraki tarihlerde yazmış olduğu başka bir makalede ise Merzifon'daki bir zâviye vakfiyesindeki ifadeden hareketle Çelebi Mehmed'in Devlet Hatun'un oğlu olmadığını ifade etmiştir²⁹. Başbakanlık Osmanlı Arşivi evkaf evrakı arasında söz konusu vakfiyenin bir sureti yer almaktadır. Burada Çelebi Mehmed'in annesi olarak "Devlet Hatun binti Abdillah" ismi açıkça görülmektedir³⁰. Söz konusu belgede babasının adının Abdullah olmasından

²⁶ İnalçık, *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları*, s. 95-96.

²⁷ Halil İnalçık, "Mehmed I", *DİA*, c. XXVIII, Ankara 2003, s. 391; aynı yazar, "Mehemmed I", *The Encyclopadia of Islam*, new edition, Brill, Leiden 1991, c. VI, s. 973; İnalçık, *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları*, s. 133.

²⁸ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Germiyân-Oğulları", *İA*, c. IV, 768-769.

²⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Osmanlı Tarihinin İlk Devirlerine Aid Bazı Yanlışlıkların Tashihi", *Belleten*, Sayı 81 (1957), s. 187-188. Uzunçarşılı bu makalede; Çelebi Mehmed'in Merzifon'da kendi medresesi yanına, H. 816 (M. 1413) senesinde vefat eden annesinin vasiyeti gereği bir sofa ve iki odayı kapsayan bir zâviye yaptırdığını, bu zâviye için düzenlemiş olduğu H. 825 (M.1422) tarihli vakfiyede sultanın annesinin adının, "Devlet Hatun binti Abdillah" olarak yazıldığından hareketle, Çelebi Mehmed'in annesinin mühtediye bir kadın olduğuna hükmetmiştir. Aynı yazar, "Mehmed I", *İA*, c. VII. 496. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1983, c. I, s. 60, dnp. 1. Uzunçarşılı, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde yer alan bu vakfiye kaydından hareketle böyle bir hükme varmıştır. Gölpınarlı ise, Süleyman Şah'ın kızı Devlet Hatun'un, Çelebi Mehmed'in annesi olduğunu yazmaktadır. Gölpınarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevilik*, s. 103, dnp. 122. Varlık, *Germiyan-oğulları Tarihi (1300-1429)*, s. 63-64.

³⁰ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Ev. VKF., Dosya no:6, Gömlek no:53, (23 R 825). Bu vakfiye tarafımızdan çevrilip başka bir çalışmada değerlendirilecektir.

hareketle, Osmanlı kayıtlarında bu tür isimlerin genellikle mühtedi/mühtediyeler için kullanıldığı göz önünde bulundurularak, onun da bir mühtediye olduğu kanaati hâsıl olmaktadır. M. Halil Yinanç, Bursa'da Hundi Hatun (Devlet Hatun) türbesinde medfun olan ve H. 816 (M. 1414) tarihinde vefat ettiği belirtilen Devlet Hatun ile Yıldırım'ın eşi Germiyan Beyi'nin kızı Sultan Hatun'un aynı kişi olup olmadığını bilmediğini belirtmektedir³¹. Burada şu soru açıklanmaya muhtaçtır. Bursa'da Devlet Hatun türbesinde medfun olan Devlet Hatun, Çelebi Mehmed'in annesi ve bir mühtediye kabul edilen Devlet Hatun bint Abdullah ise, o zaman Yıldırım Bâyezid ile evlenen ve Osmanlı kroniklerinde yukarıda anlatıldığı gibi dillere destan düğünü yapılan Germiyanoglu Süleyman Şah'ın kızı Devlet Hatun'un mezarı nerededir?

Yıldırım Bâyezid vefat ettiğinde, Ertuğrul Bey'den başka Emir Süleyman, Mehmed, İsa, Musa ve Kasım adlarında beş oğlu kalmıştır³². Neşri, yedi oğlu olduğunu, bunlara Mustafa (Düzme) adlı bir şehzâdeyi de ilave etmiş ve hepsinin de cariyeden doğma olduğunu yazmıştır³³. Oğullarından İsa ve Musa Çelebi adlı şehzâdelerin Germiyan Beyi'nin kızı Devlet Hatun'un çocukları olduğu bazı yazarlar tarafından kabul edilmektedir³⁴.

Devlet Hatun Türbesi

Bursa'da Devlet Hatun adına yapılmış bir türbe vardır. Söz konusu türbenin Germiyanoglu Süleyman Şah'ın kızı ve Sultan Çelebi Mehmed'in annesi Devlet Hatun'a ait olduğu söylene gelmiştir. Ancak yukarıda da ifade edildiği gibi, Çelebi Mehmed'in annesinin Germiyan Beyi'nin kızı olmayıp mühtediye bir kadın olduğu kabul edilse bile, Devlet Hatun ismi etrafında oluşan kayıt ve bulguları değerlendirmek adına bu türbeye de kısmen değinmek gerekmektedir.

Devlet Hatun'un defnedildiği Bursa'da Yeşil Külliye yakınlarında Meydancık Mahallesiindeki türbesinin olduğu yer, arşiv belgelerinde "aşağı şehir ucu" olarak tanımlanmıştır³⁵. Arşiv belgelerinde bu türbe "Hatuniye

³¹ Yinanç, "Bâyezid I", *İA*, c. II, s. 369.

³² Aşıkpaşazâde, *Tevârih-i Âl-i Osman*, s. 146.; Halil İnalçık, I. Bâyezid'in oğulları olarak Süleyman Çelebi, Musa Çelebi, Ertuğrul, Mustafa (Düzme), I. Mehmet ve İsa Çelebi'nin isimlerini yazmıştır. Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağı (1300-1600)*, çev. Ruşen Sezer, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2003, s. 210-211.

³³ Mehmed Neşri, *a.g.e.*, c. I, s. 365.

³⁴ Uluçay, *Padişahların Kadınları ve Kızları*, s. 24.

³⁵ Salih Pay, *Kuruluşundan Günümüze Yeşil Külliyesi*, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Bursa 2010, s. 79.

Türbesi” olarak geçmektedir³⁶. Çelebi Sultan Mehmed’in Yeşil Külliye için düzenlemiş olduğu vakfiyede, türbenin külliyesinin alt tarafında yer aldığı belirtilmekte ve türbede “nüssâk” diye yazılan türbedara günde 4 dirhem ücret verilmesini vakfiyesinde şart koşulmaktadır. Çelebi Sultan Mehmed ayrıca vakfiyede annesinin türbesinde her biri birer cüz okumak üzere altı hâfız görevlendirmiş ve bu hizmet karşılığında her birine günde birer dirhem ücret verileceğini de belirtmiştir. Bunlardan başka, türbenin aydınlatılması için de türbedeki kandil yağına harcanmak üzere günde 2 dirhem ödenek ayrılmıştır³⁷. Vakfiyede “mesircî” tayin edilen iki görevliden bahsedilmektedir. Vakfiyede sirâc (kandil) yakma hizmetinde görev yapacağı bilgisinden hareketle siracînin kandilci demek olduğu anlaşılmaktadır³⁸. Türbede ve zâviyede her gece kandilleri yakacak olan bu iki kişiye günde birer dirhem ücret tayin edilmiştir³⁹.

Bursa Meydancık Mahallesinde bulunan türbe; sivri külahlı, içten kubbeli ve yanları açıktır. Dıştan dışa 5,75x5,75 m. ebadında olan türbenin tamamı mermerden yapılmış, köşeler gönye ayaklar üstüne oturmuş, ortada ise silindirik sütunlara basan sekiz sivri kemere sahiptir. Osmanlılar devrinde yapılan en son örnek olması bakımından önem taşımaktadır⁴⁰. Türbede her tarafı yazı ile kaplı ve Selçuklu mezarları tarzında yapılan Devlet Hatun’un sandukası yer almaktadır.

Sandukanın baş tarafında Devlet Hatun’un kimliği şu şekilde yazılmıştır:

هذه تربة الشريفة السيدة المخدرة سلطان الخواتين دولت خاتون و هي والدة السلطان
الاعظم سلطان محمد بن بايزد خان خلد الله ملكه⁴¹

³⁶ “Bursa’da vâki’ Sultân Mehmed Hân vâlidisi Hatûniyye Türbesi vakfından olmak üzere nîm akçe vazife ile vakt-i subhdâ rub’ hisse cüzhân...”, BOA, Cevdet Evkaf, no: 16933.

³⁷ Çelebi Sultan Mehmed Vakfiyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı İstanbul Kitaplığı Bölümü, Muallim Cevdet, Fermanlar, nu:5.

³⁸ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, III, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1983, s. 236.

³⁹ Ekrem Hakkı Ayverdi, *Çelebi ve II. Sultan Murad Devri 806-855 (1403-1451)*, II, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul 1989, s. 101.

⁴⁰ Ahmed Tevhid, “Rum Selçukî Devleti’nin İnkirazıyla Teşekkül Eden Tavâif-i Mülûkdan Kütahya’da Germiyân Beyleri”, *TOEM*, cüz: 8, 1 Haziran 1327, s. 509-510; Ayverdi, *Osmanlı Mimarisi*, c. I, s. 132; Nermin Beşbaş-Hikmet Denizli, *Türkiyede Vakıf Abideler ve Eski Eserler*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1983, c. III, s. 255.

⁴¹ Bu türbe-i şerife iffetli, hanım efendi, hatunların sultanı Devlet Hatun’undur. Kendisi Bâyezid Han’ın oğlu büyük sultan Sultan Mehmed Han’ın annesidir.” Ayverdi, *Mezar taşında babasının adının anılmaması, Devlet Hatun’un bir hanedan azası olmamasına bağlanabileceğini yazmıştır. Ayverdi, Çelebi ve II. Sultan Murad Devri*, c. II, s. 190;

Ayak ucunda ise vefat tarihinin yer aldığı şu ibareler yer almaktadır:

42 فى تاريخ شهر شوال لسنة ست عشرة وثمانمائه الهجرية الهلالية

Sandukanın diğer yan ve üst taraflarında ise “Âyetü'l-Kürsî” ile Âl-i İmrân sûresinin 18. ve 19. âyetleri yazılmıştır⁴³. شَهِدَ اللهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللهِ الْإِسْلَامُ صَدَقَ اللهُ الْعَظِيمُ الْكَرِيمُ

Devlet Hatun ismi ile ilgili bir başka kayıt ise Edirne’de onun ismiyle anılan bir mahallenin olmasıdır. M. Tayyib Gökbilgin, “Mahalle-i Devletşâh” olarak kayıtlarda yer alan mahallenin isminin, Çelebi Mehmed’in annesi ve Germiyanoğlu Süleyman Şah’ın kızı Devlet Hatun’dan alındığını ve mahallede bir de Devletşah Mescidi olduğunu yazmaktadır⁴⁴.

Sonuç olarak; bu bildiriye Osmanlı tarihinde dillere destan olabilecek şekilde anlatılan Yıldırım Bâyezid ile Devlet Hatun’un düğünü ve bu düğünün Osmanlı kroniklerde nasıl yer aldığı anlatılmaya çalışılmıştır. Düğünle beraber Osmanlı tarihinde tartışılan bazı problemler tekrar gündeme getirilmeye çalışılmıştır. Bunlardan birisi Germiyan Beyi Süleyman Şah’ın kızı Mutahhara Hatun’un Mevlana’nın oğlu Sultan Veled’in kızı olup olmadığı konusudur. Tarihi hadiseler kronolojik olarak sıralandığında bunun çok zor olduğu görülecektir. Bir diğer husus ise Çelebi Sultan Mehmed’in Germiyan Beyi Süleyman Şah’ın kızı Devlet Hatun’un oğlu mu, yoksa bir cariyeye olan başka bir Devlet Hatun’un oğlu mu olduğu konusudur. Bu konuda tarihçiler farklı görüşler ileri sürmektedirler. İkinci görüş (yani bir cariyenin oğlu olduğu görüşü) Merzifon’daki zâviyenin vakfiye kaydına göre Çelebi Mehmed’in annesi bir mühtediyedir. Eğer bu görüş kabul edilirse, Bursa Meydancık mahallesindeki Devlet Hatun’a ait olan türbe bu kadına ait olmalıdır. O zaman da Germiyanoğlu Süleyman Şah’ın kızı olan Devlet Hatun’un mezarı nerededir sorusunun cevabını aramak gerekecektir.

Hakkı Önkal, *Osmanlı Hanedan Türbeleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992, s. 60-61.

42 “Hicrî 816 senesi Şevval ayında” vefat ettiği yazılmaktadır (Ocak 1414).

43 “Allah, melekler ve ilim sahipleri, ondan başka ilâh olmadığına adaletle şahitlik ettiler. O’ndan başka ilâh yoktur. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir. Şüphesiz Allah katında din İslâm’dır”.

44 M. Tayyib Gökbilgin, *XV. ve XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası Vakıflar-Mülkler-Mukataalar*, İşaret Yayınları, İstanbul 2007, s. 38, 39, 120.

KAYNAKÇA

A-ARŞİV BELGELERİ

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Ev. VKF., Dosya no:6, Gömlek no:53, (23 R 825).

BOA, Cevdet Evkaf, no: 16933.

Çelebi Sultan Mehmed Vakfıyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı İstanbul Kitaplığı Bölümü, Muallim Cevdet, Fermanlar, nu:5.

B-KAYNAK VE ARAŞTIRMALAR

Ahmed Eflâkî, *Âriflerin Menkıbeleri*, çev. Tahsin Yazıcı, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1989.

Ahmed Tevhid, “Rum Selçukî Devleti’nin İnkirazıyla Teşekkül Eden Tavâif-i Mülûkdan Kütahya’da Germiyân Beyleri”, *Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası*, cüz: 8, 1 Haziran 1327, ss. 505-513.

Âşık Paşazâde, *Tevârîh-i Âl-i Osman*, Âli neşri, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1332.

Ayverdi, Ekrem Hakkı, *Çelebi ve II. Sultan Murad Devri 806-855 (1403-1451)*, II, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul 1989.

Baldırzâde Mehmed Selisî, *Ravza-i Evliya*, haz. Mefail Hızlı-Murat Yurtsever, Arasta Yayınları, Bursa 2000.

Başar, Fehmeddin, “Evrrenosoğulları”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XI, İstanbul 1995, ss. 539-541.

Beşbaş, Nermin-Denizli, Hikmet, *Türkiyede Vakıf Abideler ve Eski Eserler*, III. Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1983.

Gökbilgin, M. Tayyib, *XV. ve XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası Vakfılar-Mülkler-Mukataalar*, İşaret Yayınları, İstanbul 2007.

Gölpınarlı, Abdülbâki, *Mevlânâ’dan Sonra Mevlevilik*, İnkilâp ve Aka yayınları, İstanbul 1983.

Halil Edhem, “Âl-i Germiyân Kitâbeleri”, *Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası*, Sayı 1, cüz 2, 1 Haziran 1326, ss. 112-130.

Hoca Sadeddin Efendi, *Tacü’t-Tevarih*, Tab’hane-i Âmire, 1279.

Hoca Sadettin Efendi, *Tacü’t-Tevarih*, I, haz. İsmet Parmaksızoğlu, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1992.

İşin, Ekrem, “İstanbul’da Mevlevî Şeyh Aileleri ve Mevlevîliğin Bir İmparatorluk Tarikatı Olarak Örgütlenmesi”, *Birinci Uluslararası Mevlânâ, Mesnevî ve Mevlevîhâneler Sempozyumu Bildirileri (19-21 Aralık 2001)*, haz. Emrehan Küey, Manisa 2001, ss. 33-40.

- Işın, Ekrem, “Mevleviliğin Üç Dönemi (Genel Bir Değerlendirme)”, *Bursa’da Düünden Bugüne Tasavvuf Kültürü 2*, haz. Nahit Kayabaşı, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Bursa, 2003, ss. 151-155.
- İnalçık, Halil, “Mehemmed I”, *The Encyclopadia of Islam*, VI, new edition, Brill, Leiden 1991, ss. 973-978.
- İnalçık, Halil, “Mehmed I”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XXVIII, Ankara 2003, ss. 391-394.
- İnalçık, Halil, *Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları (1302-1481)*, İSAM, İstanbul 2010.
- İnalçık, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağı (1300-1600)*, çev. Ruşen Sezer, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2003.
- İsmail Belig, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân*, Hüdavendigâr Matbası, 1302.
- Kepecioğlu, Kâmil, *Bursa Kütüğü*, II-III, haz. Hüseyin Algül ve diğeri, Bursa Kültür A.Ş., Bursa 2009.
- Lowry, W. Heath, *Osmanlı Döneminde Balkanların Şekillenmesi 1350-1550*, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008.
- Mecdî Mehmed Efendi, *Şakaik-i Nu’maniyye ve Zeyilleri Hadaiku’ş-Şakaik*, haz. Abdülkadir Özcan, I, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989.
- Mehmed Neşri, *Kitâb-ı Cihan-Nümâ*, yay. Faik Reşit Unat-Mehmed A. Köymen, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1995.
- Mustafa Lütfi, “Bursa’da Yıldırım Bâyezid’in Düğünü”, *Yeni Mecmua Bursa Özel Sayısı*, Sa. 75-9, 1 Mayıs 1339, haz. Uygur Umut, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Bursa 2013, ss.61-63.
- Müneccimbaşı Ahmed b. Lütfullah, *Camiü’l-Düvel Osmanlı Tarihi (1299-1481)*, haz. Ahmet Ağırakça, İnsan Yayınları, İstanbul 1995.
- Önkal, Hakkı, *Osmanlı Hanedan Türbeleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992.
- Özönder, Hasan, “Kütahya Mevlevihanesi”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Yıl 2, Sayı 2, Mayıs 1996, ss. 69-89.
- Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, III, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1983.
- Pay, Salih, *Kuruluşundan Günümüze Yeşil Külliyesi*, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Bursa 2010.
- Su, Kâmil, *Yıldırım Bayezit*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999.
- Uluçay, M. Çağatay, *Padişahların Kadınları ve Kızları*, Ötügen Yayınları, İstanbul 2011.

- Uzun Çarşılıoğlu, İsmail Hakkı, *Bizans ve Selçukiyle Ger miyan ve Osman Oğulları zamanında Kütahya Şehri*, İstanbul Devlet Matbaası, İstanbul 1932.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, “Germiyân-Oğulları”, *İslâm Ansiklopedisi*, IV, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, ss. 767-770.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, “Mehmed I”, *İslâm Ansiklopedisi*, VII, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir, 1997, ss. 496-506
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1983.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, “Osmanlı Tarihinin İlk Devirlerine Aid Bazı Yanlışlıkların Tashihi”, *Belle ten*, Sayı 81, 1957, 173-188.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988.
- Varlık, Mustafa Çetin, “Germiyanoğulları”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XIV, Yayınları, İstanbul 1996, ss.33-35.
- Varlık, Mustafa Çetin, *Germiyanoğulları Tarihi (1300-1429)*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara 1974.
- Yinanç, Mükrimin Halil, “Bâyezid I”, *İslâm Ansiklopedisi*, II, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, ss. 369-392.

